

Validatie van testen voor intelligentie en beperkingen in het functioneren bij Papiamentstalige verdachten

M. VAN DE VORST, D.J. VINKERS, G.E. MATROOS, F. HEIJTEL, H.W. HOEK

ACHTERGROND Hoewel bij Papiamentstalige verdachten in Nederland de diagnose zwakbegaafdheid vaak wordt gesteld, is er geen gevalideerd Papiamentstalig onderzoeksinstrument voor het meten van de intelligentie of van beperkingen in het functioneren beschikbaar.

DOEL Het valideren van een Papiamentstalige Groninger Intelligentie Test 2 (GIT 2) en Barkley Functioning Impairment Scale (BFIS) bij Antilliaanse verdachten in de Justitiële Instelling Caribisch Nederland (JICN) Bonaire.

METHODE Met toestemming van de uitgevers werden de GIT 2 en de BFIS vertaald naar het Papiaments door twee onafhankelijke deskundigen. Deze versies werden vervolgens door twee andere deskundigen weer terugvertaald naar het Nederlands. Beide testen werden afgenomen bij verdachten met Bonairiaanse ouders die minimaal 18 dagen in de JICN Bonaire verbleven in de periode van 1 januari 2013 tot 1 juli 2014.

RESULTATEN Bij 23 Bonairiaanse verdachten die verbleven in de JICN Bonaire werden de Papiamentstalige GIT 2 en BFIS afgenomen. Er was voldoende interne consistentie en inter-itemcorrelatie van de testen. Bij 95% van de deelnemers was de IQ-score omgerekend tussen 79,2 en 96,8. Bij de BFIS was vooral de vraag naar zelfzorg een sensitieve vraag. Het gebruik van middelen werd geassocieerd met meer beperkingen in het functioneren.

CONCLUSIE Dit onderzoek lijkt een goede eerste stap op weg naar een gevalideerde GIT 2 en BFIS. Het geschreven Papiaments is voor testdiagnostiek bruikbaar.

TREFWOORDEN algemeen functioneren, intelligentie, middelengebruik, Papiaments, validatie

TIJDSCHRIFT VOOR PSYCHIATRIE 58(2016)11, 785-793

ARTIKEL

Antillianen in Nederland komen relatief vaak met justitie in aanraking (Blom e.a. 2005). Met Antillianen worden bewoners van de voormalige Nederlandse Antillen en Aruba bedoeld. Deze groep bestaat voornamelijk uit eerste- en tweede-generatie-Antillianen tussen 12 en 50 jaar oud met een laag scholingsniveau (Boom e.a. 2008; Jennissen & Blom 2007). Bij pro Justitia gerapporteerde Antilliaanse verdachten wordt vaak de diagnose zwakbegaafdheid gesteld (Vinkers 2011; Vinkers e.a. 2010). Dat is het geval bij 22,4% van de Antilliaanse verdachten in Neder-

land en bij 15,1% van de Antilliaanse verdachten op Curaçao die pro Justitia gerapporteerde worden (Vinkers e.a. 2010). Het is echter onduidelijk of er in dat geval ook sprake is van een verminderd aanpassingsvermogen, wat een belangrijk kenmerk is voor zwakbegaafdheid en zwakzinnigheid (Vinkers 2011). Onderschooling door schoolverzuim en schoolverlating komt immers vaak voor bij Antilliaanse jongeren in Nederland (Van Hulst & Bos 1993; Boonmann e.a. 2012). Bovendien is Nederlands vaak niet de moedertaal van Antillianen, hetgeen de score op

Nederlandstalige IQ-testen negatief kan beïnvloeden (Luteijn & Barelds 2004; Stuurman e.a. 2008).

Wij beschrijven in deze studie een validatie van een Papiamentstalige vertaling van de *Groninger Intelligentie Test 2* (GIT 2) en van de *Barkley Impairment Functioning Scale* (BFIS). Dit als eerste stap naar het vertalen en valideren van test-instrumenten voor Papiamentstaligen. Omdat Papiamento voornamelijk een gesproken taal is, moet dit onderzoek tevens uitwijzen of geschreven Papiamento bruikbaar is om metingen te doen. Verder dient dit onderzoek het doel om de intelligentie en beperkingen in het functioneren van Papiamentstalige verdachten in de toekomst beter te kunnen onderzoeken. Eerder onderzoek bij Antilliaanse verdachten in Nederland liet zien dat de scores op de GIT 2 (Luteijn & Barelds 2004) de beste weerspiegeling gaven van het cognitief functioneren (Vinkers e.a. 2010). De GIT 2 wordt bovendien als voldoende betrouwbaar beoordeeld en vaak toegepast in een forensische setting (Van Toorn & Bon 2011). In de *best practice* voor forensisch psychologisch onderzoek wordt de verkorte versie van de GIT 2 met 7 van de 10 subtesten geadviseerd (Hoogerwerf e.a. 2007).

Wij hebben de verkorte GIT 2 en de BFIS zover mogelijk laten vertalen volgens de daarvoor geldende richtlijnen (Beaton e.a. 2000). Vervolgens zijn deze Papiamentstalige GIT 2 en BFIS afgenomen bij verdachten in de Justitiële Instelling Caribisch Nederland (JICN) Bonaire.

Intelligentie wordt wel onderscheiden in uitgekristalliseerde (*crystallized*) intelligentie, aangeleerde, met name verbale vaardigheden, en vloeibare (*fluid*) intelligentie, het vermogen tot abstract redeneren, met name performale vaardigheden (Cattell 1971; Stuurman e.a. 2008; Schneider & McGrew 2012). Vanwege de eerdergenoemde onder-scholing wordt met name een lagere score verwacht op verbale taken samenhangend met de uitgekristalliseerde intelligentie.

METHODE

Deelnemers

Alle verdachten met twee Bonairiaanse ouders die in de periode 1 januari 2013 tot 1 juli 2014 in de JICN locatie Bonaire verbleven, werden na 18 dagen detentie benaderd voor deelname. Het voorarrest van een gedetineerde wordt namelijk op dat tijdstip al dan niet verlengd. Indien een verdachte pro Justitia werd gerapporteerd, hetzij psychologisch hetzij psychiatrisch, werd de deelnemer geëxcludeerd, zodat er geen beïnvloeding zou zijn van het onderzoek en de rapportage pro Justitia.

In totaal verbleven in de genoemde periode 191 verdachten tussen 1 januari en 1 juli 2014 in de JICN Bonaire. Van hen voldeden 57 verdachten aan het afkomstcriterium en verbleven bovendien langer dan 18 dagen in de JICN locatie

AUTEURS

MICHA VAN DE VORST, psycholoog, Psychiaters Maatschap Antillen.

DAVID VINKERS, psychiater, afd. Psychiatrie, Maastricht University, Maastricht.

GLEN MATROOS, psychiater, Psychiaters Maatschap Antillen.

FRANS HEIJTEL, psychiater, Psychiaters Maatschap Antillen.

H. WIJBRAND HOEK, opleider psychiatrie, Parnassia Groep Den Haag.

CORRESPONDENTIEADRES

Micha van de Vorst, Psychiaters Maatschap Antillen, Mgr. Kieckensweg 44, Curacao.
E-mail: m.vandevorst@yahoo.com

Geen strijdige belangen meegedeeld.

Het artikel werd voor publicatie geaccepteerd op 4-5-2016.

Bonaire. Van de 57 werden 23 verdachten in het onderzoek geïnccludeerd. De overige 34 verdachten werden geëxcludeerd; 28 van hen omdat een pro Justitiarapport werd aangevraagd; 2 omdat de detentie voortijdig werd beëindigd; 1 verdachte omdat deze werd overgeplaatst naar een andere instelling; 1 verdachte omdat er niet voldoende subtesten van de GIT 2 konden worden afgenomen; 2 verdachten wilden niet deelnemen aan het onderzoek.

Alle verdachten gaven na uitleg over de studie schriftelijk toestemming voor deelname op vrijwillige basis. Tevens werd toestemming verleend door Bureau Internationale Aangelegenheden van de Dienst Justitiële Inrichtingen, agentschap van het ministerie van Veiligheid en Justitie in Nederland.

Groninger Intelligentie Test 2

In het eerste gesprek met de potentiële deelnemers werd een interview afgenomen waarbij gevraagd werd naar personalia, herkomst, herkomst van de ouders, woon- en werkomstandigheden voor detentie, middelengebruik, handhaving op de afdeling waar deelnemer verbleef en recidive. Twaalf deelnemers gaven aan marihuana te gebruiken, zeven dronken er alcohol, drie gebruikten er *base* (cocaine) en vijf gaven aan een combinatie te gebruiken. Vanwege de grootte van de steekproef werd middelengebruik verdeeld in wel of geen middelengebruik. Als de deelnemer voldeed aan de inclusiecriteria, werd de GIT 2 afgenomen (Luteijn & Barelds 2004).

De GIT 2 bestaat uit de volgende tien subtesten: woordenlijst (verbaal begrip), legkaarten (ruimtelijk inzicht), vaaropdrachten (logisch redeneren met getallen), sorteren

(logisch redeneren met figuren), figuur ontdekken (waarnemingsintelligentie), cijferen (rekenvaardigheid), draaikaarten (ruimtelijk voorstellingsvermogen), matrijzen (logisch redeneren met verbaal materiaal), woord opnoemen I en II (associatiesnelheid/verbale vloeiendheid). In de verkorte versie van de GIT 2 worden de vaaropdrachten, sorteren en draaikaarten achterwege gelaten (Hoogerwerf e.a. 2007; Van Toorn & Bon 2011). De som van de scores op de subtesten kan, gecorrigeerd voor het aantal afgenomen subtesten, omgezet worden naar een IQ-score.

De GIT 2 inclusief de instructie werd vertaald, voor zover praktisch mogelijk, conform de richtlijn van Beaton e.a. (2000), zodat de Papiamentstalige GIT 2 niet alleen taalkundig, maar ook conceptueel vergelijkbaar werd met de Nederlandse versie. De uitgever van de GIT 2, Pearson, gaf schriftelijk toestemming voor vertaling en validering van de test. Een tweetalige psycholoog en een tweetalige niet-psycholoog vertaalden de GIT 2 onafhankelijk van elkaar vanuit het Nederlands naar het Papiaments. Vervolgens werd een gezamenlijke versie bepaald die vervolgens door een andere tweetalige psychologe en een andere tweetalige niet-psycholoog hervertaald werd naar het Nederlands. Alle vertalers hadden zowel Nederlands als Papiaments als hun moedertaal. Uiteindelijk werd in overleg met de vier vertalers de definitieve versie van de vertaling vastgesteld en voorgelegd aan een psycholoog en een niet-psycholoog die niet bij het vertalen betrokken waren.

Bij het vertalen ontstond bij de subtest Woord opnoemen 1 (het zo veel mogelijk opnoemen van dieren in één minuut) de discussie of er in het Papiaments voldoende woorden zijn voor dieren. Voorafgaand aan het onderzoek werd daarom geëxperimenteerd met fruit en groente in plaats van dieren. Hier werd echter van afgezien omdat dit de indruk wekte dat de deelnemer verplicht was van beide categorieën woorden te noemen. In de verbale subtesten matrijzen en woordenlijst werden dieren en diersoorten die op Bonaire minder voorkomen, vervangen door lokale dieren of diersoorten.

Verder werd bij het onderdeel figuur ontdekken een plaatje opgenomen van een mobiele telefoon. In de handleiding wordt slechts 'mobiele telefoon' als correct antwoord gescoord. Hoewel de instructie luidt dat het plaatje zo volledig mogelijk omschreven dient te worden, waren de vertalers van mening dat het niet uitzonderlijk is dat een telefoon mobiel is. Aangenomen werd dat de periode waarin de GIT 2 tot stand is gekomen van invloed is geweest op de beoordeling van het plaatje. Het antwoord 'telefoon' werd in dit onderzoek goed gerekend.

Barkley Functional Impairment Scale (BFIS)

Het functioneren van deelnemers voor detentie werd vastgesteld aan de hand van de BFIS (Barkley 2011). De BFIS

scoort het algemeen functioneren op 15 verschillende gebieden (o.a. de thuissituatie, het verrichten van dagelijkse taken, opleiding, werk, sociale relaties, huwelijk, financiële problemen en zelfzorg). Een hogere score op de BFIS betekent dat er meer beperkingen in het functioneren zijn. Van de BFIS bestaan een korte en een lange versie en deze kunnen gebruikt worden als zelfrapportage-instrument of observatie-instrument door familie of interviewer. In ons onderzoek werd de lange versie van de BFIS door de onderzoeker ingevuld op basis van een interview met de deelnemer en dossiergegevens. De BFIS is bij uitstek geschikt voor gebruik bij jongvolwassenen en gedetineerde populaties (Barkley 2011).

De auteur van de BFIS gaf schriftelijk toestemming voor vertaling en validering van de Papiamentstalige test. De BFIS werd op dezelfde manier vertaald als de GIT 2, met twee onafhankelijke vertalers vanuit het Engels naar het Papiaments en hervertaling naar het Engels door twee andere onafhankelijke vertalers. De definitieve versie werd in gezamenlijk overleg vastgesteld. Alle vertalers hadden zowel het Engels als Papiaments als hun moedertaal. De samenstelling van de vertalersgroep was dan ook anders dan bij de GIT 2.

Statistische analyse

Om de betrouwbaarheid van de subtesten van de Papiamentstalige GIT 2 te bepalen werd de interne consistentie en de *split-half* betrouwbaarheid per subtest berekend. De standaardmeetfouten en de standaardschattingsfouten werden ook bepaald op basis van Cronbachs alfa. Deze procedure was alleen mogelijk voor de subtesten die verschillende items hebben, dus niet voor cijferen en woord opnoemen 1 en 2. De berekende waarden werden vergeleken met de gevonden waarden in de handleiding van de GIT 2 (Luteijn & Barelds 2004). Het gemiddelde van de score op de subtesten werd door middel van een t-test vergeleken met de Nederlandse normgroep in de corresponderende leeftijdscategorie.

Conform de GIT 2-handleiding werd de ruwe score van de subtesten omgerekend naar een C-score tussen 0 en 10 (Luteijn & Barelds 2004). De C-score is sensitiever bij de extremen, zodat een 0 of een 10 door minder mensen behaald wordt dan een 5. Met de C-score is vergelijking en optellen van de subtesten mogelijk (Guilford 1965). Indien er minder dan zeven subtesten worden ingevuld, wordt de som van de C-scores daarvoor gecorrigeerd. Met de Pearsoncorrelatiecoëfficiënt werd vervolgens de samenhang tussen de som van de gecorrigeerde C-scores (som-C) en leeftijd bepaald. De relatie tussen de som-C-score en demografische gegevens werd onderzocht met een t-toets voor onafhankelijke groepen.

Voor de BFIS werd de interne consistentie bepaald door middel van de Cronbachs alfa. Tevens werden de inter-item-correlaties bepaald met de Pearson correlatiecoëfficiënt. De berekende waarden werden vergeleken met de waarden uit de handleiding van de BFIS (Barkley 2011). Met de Pearson correlatiecoëfficiënt werd vervolgens ook de samenhang tussen de gemiddelde BFIS-score en leeftijd bepaald. De relatie tussen de BFIS-score en demografische gegevens werd bepaald met een t-toets voor onafhankelijke groepen. De relatie tussen de som-C-score van de GIT 2 en de itemscores op de BFIS werd berekend door middel van de Pearson correlatiecoëfficiënt. Bij sterke verbanden ($r > 0,30$) wordt de correlatiecoëfficiënt tussen de subtest en het betreffende BFIS-item berekend (Pavot 1991). Tevens werd het verband onderzocht tussen de BFIS-score en de drie subtesten die vloeibare (Figuur ontdekken, Legkaarten en Matrijzen) en uitgekristalliseerde (Woordenlijst, Cijferen, Woord opnoemen 1 en 2) intelligentie definiëren.

RESULTATEN

De demografische gegevens van de 23 gedetineerde Antilliaanse deelnemers zijn in **TABEL 1** samengevat. De onderzoekspopulatie had een gemiddelde leeftijd van 27,8 jaar oud (SD 10,8). Twintig deelnemers hadden een vaste woonplaats. De meesten waren alleenstaand en niemand was getrouwd. Het grootste deel had alleen de basisschool als hoogst genoten opleiding; twee hadden de basisschool niet afgemaakt. Twaalf deelnemers hadden jobs. Dit is tijdelijk werk, meestal in de bouw. Acht deelnemers hadden geen werk en drie hadden een vaste baan. Van de 23 gedetineerde deelnemers waren er negen *first offender*. Vier deelnemers waren één keer eerder veroordeeld en tien proefpersonen twee of meer keren. Het merendeel van de deelnemers gebruikte middelen. Drie deelnemers gebruikten alleen alcohol en zeven deelnemers alleen marihuana. Twee deelnemers gebruikten zowel alcohol als marihuana en twee andere deelnemers gebruikten daar cocaïne bij. Eén deelnemer gebruikte zowel marihuana als cocaïne, maar geen alcohol.

Bij de deelnemers werd de Papiamentstalige GIT 2 afgenomen. Bij 95% van de deelnemers was de IQ-score omgerekend tussen 79,2 en 96,8. De deelnemers zonder opleiding of alleen basisschool hadden gemiddeld een laag-normale IQ-score van 83 met een standaarddeviatie van 6,9. Zeven deelnemers stopten tijdens het onderzoek met de subtest woordenlijst en vier deelnemers met de subtest matrijzen omdat zij deze als te moeilijk ervoeren. De subtest cijferen werd bij drie deelnemers niet afgenomen omdat deze deelnemers zelf aangaven dat ze niet konden rekenen. Tien deelnemers maakten minder dan zeven subtesten waardoor in totaal bij dertien deelnemers de volledige Papiamentstalige GIT 2 werd afgenomen. In **TABEL 2** worden de

TABEL 1 Demografische kenmerken gedetineerde Bonairiaanse Papiamentstalige deelnemers (n = 23)

	n (%)
<i>Leeftijd</i>	
18-20	5 (21,7)
21-30	14 (60,9)
31+	4 (17,4)
<i>Vaste woonplaats</i>	
Ja	20 (87,0)
Nee	3 (13,0)
<i>Burgerlijke staat</i>	
Alleenstaand	18 (78,3)
Samenwonend	5 (21,7)
<i>Opleiding</i>	
Geen	2 (8,7)
Basisschool	14 (60,9)
VSBO	2 (8,7)
Technische school	3 (13,0)
Volwassenenonderwijs	1 (4,3)
Mbo	1 (4,3)
<i>Werk</i>	
Jobs	12 (52,2)
Vaste baan	3 (13,0)
Geen	8 (34,8)
<i>Recidive</i>	
Eerste detentie	9 (39,1)
Meerdere detenties	14 (60,9)
<i>Middelengebruik</i>	
Ja	15 (65,2)
Nee	8 (34,8)

VSBO = voorbereidend secundair beroepsonderwijs

gemiddelde ruwe scores op de GIT 2 in dit onderzoek vergeleken met de gemiddelde ruwe scores in de algemene Nederlandse populatie in de leeftijdscategorie 21 tot en met 30 (Luteijn & Barelds 2004). In de andere leeftijdscategorieën waren de groepen te klein. In de leeftijdscategorie van 21 tot en met 30 jaar oud waren de ruwe scores van alle subtesten significant lager dan de ruwe scores in de Nederlandse populatie, op figuur ontdekken na.

TABEL 3 laat de betrouwbaarheidsvariabelen van de Papiamentstalige GIT 2 zien. De interne consistentie van deze subtesten was hoger dan in de handleiding van de GIT 2 (Luteijn & Barelds 2004) en was voldoende te noemen (Pavot 1991) met een Cronbachs alfa van 0,88 voor woordenlijst, 0,84 voor legkaarten, 0,88 voor figuur ontdekken en 0,83 voor matrijzen. Voor de split-halftest werd een Spearman-browncorrelatie van 0,90 gevonden voor woor-

TABEL 2 Vergelijking GIT 2-score bij gedetineerde Bonairiaanse Papiamentstalige deelnemers en de Nederlandse bevolking (Luteijn & Barelds 2004), voor de leeftijdsgroep 21-30 jaar

Subtest	n	score	Mediaan	SD	t-test	df	p	95%-BI
Woordenlijst	12	12,9	6,92	3,66	-5,67	11	0,00	-8,31 - -3,66
Legkaarten	14	13,6	9,79	3,91	-3,65	13	0,00	-6,07 - -1,56
Figuur ontdekken	14	13,9	11,43	4,50	-2,05	13	0,06	-5,07-0,13
Matrijzen	13	13,0	8,38	2,50	-6,65	12	0,00	-6,13 - -3,10
Cijferen	12	9,6	4,83	1,99	-8,29	11	0,00	-6,03 - -3,55
Woord opnoemen 1	14	26,1	16,21	4,15	-8,90	13	0,00	-12,28 - -7,49
Woord opnoemen 2	14	20,0	14,06	3,20	-6,93	13	0,00	-7,77 - -4,08

GIT 2 = Groninger Intelligentie Test 2; SD =standaarddeviatie; df = vrijheidsgraden; 95%-BI = 95%-betrouwbaarheidsinterval

denlijst, 0,81 voor legkaarten en 0,91 voor figuur ontdekken. Van woordenlijst en figuur ontdekken was de correlatie hoger dan in de handleiding van de GIT 2 genoemd wordt. Zoals te verwachten waren de standaardmeetfouten en de standaardschattingsfouten groter dan de gerapporteerde waarden in de handleiding van de GIT 2 die gebaseerd zijn op een grotere groep Nederlanders uit de algemene bevolking (Luteijn & Barelds 2004).

Conform de handleiding zijn in **TABEL 4** de ruwe scores van de GIT 2-subtesten omgerekend naar een C-score tussen 0 en 10 (Luteijn & Barelds 2004). Met de C-score kunnen de subtesten gemakkelijker onderling worden vergeleken en kan ook een totaalscore (som-C) worden berekend. Er werd geen significante relatie gevonden tussen demografische gegevens (leeftijd, baan, middelengebruik, burgerlijke stand, recidive en scholing) en de som-C-score.

De interne consistentie van de BFIS was met een Cronbachs alfa van 0,88 lager dan in de handleiding (0,97; Barkley

2011). Voor de BFIS werden de inter-itemverbanden berekend met pearsoncorrelatiecoëfficiënten en vergeleken met de correlaties gerapporteerd in de handleiding van de BFIS (Barkley 2011). De gevonden absolute correlaties lagen tussen 0,02 en 0,99, waarmee de verklaarde variantie tussen 0,04% en 98% lag. In de handleiding liggen de correlaties dichter bij elkaar (0,34 tot 0,77) en verklaren daarmee 11,5% tot 59,2% van de variantie. De correlaties van de BFIS-items vielen binnen het bereik genoemd in de handleiding van de BFIS (Barkley 2011), behalve item 4 (sociale interactie met vreemden) en item 6 (maatschappelijke activiteiten).

Met een t-toets voor onafhankelijke groepen werd de relatie tussen demografische variabelen en de gemiddelde BFIS-score bepaald. Alleen voor het gebruiken van middelen werd een significant verschil gevonden met de gemiddelde score van de BFIS (Geen middelen: $M = 2,19$; $SD = 0,78$; middelengebruik: $M = 3,88$; $SD = 1,89$; $t(20,25) = -3,02$; $p = 0,01$).

TABEL 3 Betrouwbaarheid van subtesten Papiamentstalige GIT 2 bij gedetineerde Bonairiaanse Papiamentstalige deelnemers

Test	Cronbachs alfa		n	Split-half		n	SSF ¹	SMF ²
	α	α^3		r	r^3			
Woordenlijst	0,88	0,73	19	0,90	0,77	23	1,07 (0,63) ³	1,14 (0,67) ³
Legkaarten	0,84	0,81	19	0,81	0,83	23	1,36 (0,70) ³	1,49 (0,76) ³
Figuur ontdekken	0,88	0,85	19	0,91	0,87	22	1,48 (0,58) ³	1,57 (0,61) ³
Matrijzen	0,83	0,75	18	–	–	–	–	–

GIT 2 = Groninger Intelligentie Schaal 2

¹ Standaardschattingsfout

² Standaardmeetfout

³ Waarde zoals gerapporteerd in de handleiding van de GIT 2 (Luteijn & Barelds 2004)

TABEL 4 Normering Papiamentstalige GIT 2 bij gedetineerde Bonairiaanse Papiamentstalige deelnemers

C-score	WL	LK	FO	MAT	CIJ	WO1	WO2
0							
1	0		1	1-3		5	6
2	1-2	0-5	2		0-2	6-8	7-8
3	3-4	6	3-8	4-6		9-12	9-11
4	5-6	7	9-11	7-8	3-4	13	13
5	7-8	8-9	12	9	5	14-16	14-15
6	9	10-12	13-14	10	6	17-18	16-17
7	10-11	13-15	15-16	11	7	19-20	18-20
8	12-14	16	17	12	8	21-23	21
9		17	18			24	22
10							

GIT 2 = Groninger Intelligentie Schaal 2; WL = woordenlijst; LK = legkaarten; FO = figuur ontdekken; MAT = matrijzen; CIJ = cijferen; WO1 = woord opnoemen 1; WO2 = woord opnoemen 2

Een hogere score op de BFIS betekent dat er meer beperkingen zijn in het functioneren.

In **TABEL 5** zijn de scores van de BFIS-items per kwartiel berekend. Op item 1 (thuis-familie), item 5 (sociaal-vrienden), item 7 (opleiding) en item 9 (financiële huishouding)

werd in het tweede kwartiel een score van 5 of hoger gevonden. De helft van de participanten had dus lichte tot ernstige problemen in het functioneren op deze gebieden. Vervolgens werd de samenhang tussen intelligentie en beperkingen in het functioneren onderzocht. Er werd een niet-significante negatieve correlatie tussen de som-C-score en de BFIS-score gevonden (pearsoncorrelatiecoëfficiënt $r = -0,31$; $n = 23$; $p = 0,16$). Dit gold zowel voor de combinatie van de uitgekristalliseerde subtesten ($r = -0,32$; $n = 23$; $p = 0,13$) als voor de combinatie van vloeibare subtesten ($r = -0,32$; $n = 23$; $p = 0,13$). Van de afzonderlijke BFIS-items werd er een significant negatief verband tussen de som-C-score en beperkingen op het gebied van relaties met vrienden (item 5: $r = -0,56$; $n = 23$; $p = 0,01$) en educatieve activiteiten (item 7: $r = -0,65$; $n = 23$; $p = 0,02$) gevonden. Dat betekent dat een hogere som-C-score samenhangt met minder beperkingen in vriendschappelijke relaties en educatieve activiteiten. Er werd een sterk, maar niet-significant negatief verband tussen het plannen van dagelijkse verantwoordelijkheden (item 12: $r = -0,37$; $n = 23$; $p = 0,09$) en de som-C-score gevonden. Tussen de overige items en de som-C-score werden zwakkere niet-significante verbanden gevonden ($r < 0,30$).

Ten slotte werden voor de subtesten van de GIT 2 de volgende pearsoncorrelatiecoëfficiënten berekend voor de vier genoemde BFIS-items. Een sterk significant negatief verband werd gevonden tussen beperkingen op het gebied van sociale relaties (item 5) en Woord opnoemen 1 en 2 ($r = -0,47$; $n = 23$; $p = 0,02$; resp. $r = -0,56$; $n = 22$; $p = 0,01$). Tussen beperkingen in het plannen van dagelijkse activiteiten (item 12) en de subtest Legkaarten werd een negatief verband gevonden ($r = -0,41$; $n = 23$; $p = 0,05$).

TABEL 5 Papiamentstalige BFIS-itemscores per kwartiel bij gedetineerde Bonairiaanse Papiamentstalige deelnemers

Kwartielen	25	50	75
1 Thuis-familie	3	6	7
2 Thuis-taken	0	3	6
3 Werk	0	4	6
4 Sociaal-vreemden	1	2	3
5 Sociaal-vrienden	3	6	7
6 Maatschappelijke activiteiten	0	0	0
7 Opleiding	4	6	8
8 Huwelijk/samenwonen/dating	0	3	6
9 Financiële huishouding	4	5	7
10 Rijden	0	0	4
11 Seksuele relaties	0	0	0
12 Plannen dagelijkse verantwoordelijkheden	0	4	6
13 Zelfzorg	0	0	0
14 Gezondheid	0	3	6
15 Opvoeding van kinderen	0	5	7

DISCUSSIE

Er is behoefte aan gevalideerd Papiamentstalig onderzoek van de intelligentie of van het beperkingen in het functioneren bij de diagnostiek van Antillianen, met name wanneer zij het Nederlands slecht beheersen (Vinkers e.a. 2010). Zo is het onduidelijk of de vaak gestelde diagnose van zwakbegaafdheid bij Antilliaanse verdachten wel terecht is (Vinkers 2011). Een lage IQ-score op een Nederlandstalige test, zonder rapportage over beperkingen in het aanpassingsvermogen, is niet voldoende voor het stellen van deze diagnose.

Dit onderzoek is een aanzet om Papiamentstalige testen voor intelligentie (GIT 2) en beperkingen in het functioneren (BFIS) te valideren voor Papiamentstalige verdachten. De resultaten moeten dan ook met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. De groepsgrootte is vanwege de schaalgrootte van het eiland en de strenge selectiecriteria kleiner dan door Beaton (2000) wordt geadviseerd. In totaal werd bij 13 deelnemers de Papiamentstalige GIT 2 afgenomen. Indien de Papiamentstalige GIT 2 gedeeltelijk werd afgenomen, werd voor de missende subtesten gecorrigeerd. De resultaten geven een indicatie van de betrouwbaarheid van beide testen. Er werd afgeweken van het protocol van Beaton omdat sommige aanbevelingen praktisch niet haalbaar waren. Het consulteren van officiële vertalers en een methodoloog werd vanwege de afwezigheid ervan of de kosten niet gedaan. Het was immers niet bekend of het testen in geschreven Papiamento mogelijk zou zijn.

Bij de GIT 2 werd een voldoende interne consistentie van de subtesten gevonden. Bij 95% van de deelnemers was de IQ-score op deze vertaalde test 79,2 tot 96,8 punten. Op basis van vooropleiding en selectie voor detentie is dit een aannemelijke IQ-score (Spaans 2005). De deelnemers zonder opleiding of met alleen basisschool bleken inderdaad lager te scoren dan de andere deelnemers. De IQ-scores waren lager dan die van de algemene Nederlandse populatie. Op alle subtesten die uitgekristalliseerde intelligentie beschrijven, week het gemiddelde van de deelnemers meer dan één standaarddeviatie van het Nederlands gemiddelde af, terwijl dat bij de subtesten die vloeibare intelligentie beschrijven alleen bij het onderdeel matrijzen het geval is. Het is bekend dat bij delinquenten vooral een verlaagde uitgekristalliseerde intelligentie voorkomt (Lynam e.a. 1993). Hoewel de opleiding niet gerelateerd was aan een lagere totale IQ-som-C-score, was er wel een statistisch significante relatie tussen het BFIS-item educatieve activiteiten en de totale IQ-som-C-score.

Voor de BFIS werd een voldoende interne consistentie gevonden. Ook werd er een voldoende inter-itemcorrelatie gevonden, behalve voor de items 4 (sociale interactie met vreemden) en item 6 (maatschappelijke activiteiten). Een

voor de hand liggende verklaring hiervoor is dat in de onderzochte populatie van verdachten sociale interactie beperkt of functioneel is en dat zij weinig maatschappelijke activiteiten ontplooiën. Sensitieve items van de BFIS waren 3 (werk), 4 (sociaal-vreemden), 8 (huwelijk/samenwonen/dating), 11 (seksuele relaties) en vooral 13 (zelfzorg). Er werd verder een hogere score op de BFIS gezien, dus meer problemen in het functioneren, als er sprake was van middelengebruik.

Er werd geen verschil gevonden tussen de uitgekristalliseerde en vloeibare subtesten van de GIT 2 in relatie tot algemeen functioneren. Omdat de BFIS gescoord wordt op een elfpuntsschaal en de onderzochte groep klein is, werd de score verdeeld in kwartielen en vergeleken met de som-C-scores op de vloeibare subtesten en de uitgekristalliseerde subtesten. Daaruit bleek dat de uitgekristalliseerde subtesten beter differentiëren dan de vloeibare subtesten. Van de specifieke BFIS-items werd een relatie gevonden tussen item 5 (sociale relaties-vrienden) en tussen item 12 (plannen dagelijkse verantwoordelijkheden) en legkaarten (vloeibare subtest).

Inhoudelijk zouden er aan de GIT 2 nog aanpassingen gedaan kunnen worden. Met name op de subtesten woordenlijst en woord opnoemen werd laag gescoord. Een mogelijke verklaring voor de lage score op de subtest woordenlijst is de opbouw van de vragen. Het beginnen met een moeilijk item zou intimiderend kunnen zijn. Enkele deelnemers gaven bij het onderdeel woordenlijst na enkele items aan niet meer verder te willen omdat zij het als te moeilijk ervoeren. De relatief lage scores op woord opnoemen kunnen verklaard worden door het feit dat er weinig unieke Papiamentstalige woorden uit de categorie dieren en beroepen zijn. Het verdient aanbeveling om in vervolgonderzoek met een grotere, meer gevarieerde groep van deelnemers andere categorieën te onderzoeken. Deze eerste verkenning van de mogelijkheden voor validatie van een Papiamentstalig onderzoeksinstrument is hoopgevend en maakt tegelijk duidelijk dat meer onderzoek gewenst is.

 Clara Winklaar, Eligio Reenis, Janice Godschalk, Milangela Plate, Melissa Hollander, Euclides Monte en Melanie Ruysenaars vertaalden de GIT 2 en de BFIS.

LITERATUUR

- Barkley R. Barkley Functional Impairment Scale (BFIS for Adults). New York: Guilford Press; 2011.
- Beaton DE, Bombardier C, Guillemin F, Ferraz MB Guidelines for the process of cross-cultural adaption of self-report measure. *Spine* 2000; 25: 3186-91.
- Blom M, Oudhof J, Bijl R, Bakker B. Verdacht van criminaliteit: Allochtonen en autochtonen nader bekeken. Den Haag: WODC/CBS; 2005.
- Boom J de, van San M, Weltevrede A. Antilliaanse Rotterdammers 2008. Een monitor van hun maatschappelijke positie. Rotterdam: RISBO/EUR; 2008.
- Boonmann C, Vinkers D, Doreleijers T. Antilliaanse pro justitia gerapporteerde adolescenten. Een onderzoek naar psychiatrische stoornissen, verstandelijke beperkingen, toerekeningsvatbaarheid en behandeladvies. *MGV Maandbl Geest Volksgezondh* 2012; 67: 46-57.
- Cattell R. Abilities: Their structure, growth, and action. New York: Houghton Mifflin; 1971.
- Guilford J. Fundamental statistics in psychology and education (4e ed.). New York: McGraw-Hill; 1965.
- Hoogerwerf R, Kordelaar W, Pauw J, Verheugt T, Woudenberg I. van. Best practice ambulant: Forensisch psychologisch onderzoek en rapportage in het strafrecht voor volwassenen (2de ed.). Utrecht: NIFP; 2007.
- Hulst H van, Bos J. Pan i Rèspèt: Criminaliteit van geïmmigreerde Curaçaose jongeren. Utrecht: Onderzoeksbureau OKU; 1993.
- Jennissen R, Blom M. Allochtone en autochtone verdachten van verschillende delicttypen nader bekeken. Den Haag: WODC; 2007.
- Luteijn F, Barelds D. Groningen Intelligence Test 2 (GIT-2): Manual. Amsterdam: Harcourt Test Publishers; 2004.
- Lynam D, Moffitt T, Stouthamer-Loeber M. Explaining the relation between IQ and delinquency: Class, race test motivation, school failure, or self-control? *J Abnorm Psychol* 1993; 102: 187-96.
- Pavot WD. Further validation of the satisfaction with life scale: evidence for the cross-method convergence of well-being measures. *J Pers Assess* 1991; 57: 149-61.
- Schneider W, McGrew K. The Cattell-Horn-Carroll model of intelligence. In: Flanagan D, Harrison P, red. *Contemporary intellectual assessment: Theories, tests, and issues*. New York: Guilford; 2012. p. 99-144.
- Spaans E. Prevalentie-onderzoek licht verstandelijk gehandicapten in de justitiële jeugdinrichtingen. Een IQ-puntje meer of minder...? Den Haag: ID/CUB; 2005.
- Stuurman S, Mulder A, Straaten B van, Kruijt P, Baan M de, Mulder N. Intelligentieonderzoek bij patiënten van Assertive Community Treatment (ACT)-teams. Rotterdam: Bavo Europoort; 2008.
- Toorn B van, Bon C. De onbetrouwbaarheid van IQ-meting. *De Psycholoog* 2011; 46: 44-9.
- Vinkers D. Zwakbegaafdheid bij Antilliaanse verdachten. *Tijdschr Psychiatr* 2011; 53: 9-14.
- Vinkers D, Barendregt M, Beurs E de, Hoek HW, Rinne T. Etnische verschillen tussen pro Justitia gerapporteerde verdachten. *Tijdschr Psychiatr* 2011; 53: 801-11.
- Vinkers DJ, Heijtel FGM, Matroos GM, Hermans KM, Hoek HW. Rapportages pro Justitia van Antilliaanse verdachten in Nederland en op de Nederlandse Antillen. *Tijdschr Psychiatr* 2010; 52: 745-52.

SUMMARY

Validation of tools for assessing the intelligence and the functional impairment of Papiamento speaking suspects

M. VAN DE VORST, D.J. VINKERS, G.E. MATROOS, F. HEIJTEL, H.W. HOEK

BACKGROUND Although Antillean suspects in the Netherlands are often diagnosed as being intellectually impaired, there are no validated tests available Papiamento (the native language) for assessing intelligence or functional impairment.

AIM To validate the use of the GIT 2 (Groninger Intelligentie Test 2) and the Barkley Functioning Impairment Scale (BFIS) for Antillean defendants detained by the Judicial Service of the Caribbean Netherlands in Bonaire.

METHOD With the approval of the publishers, the GIT 2 and the BFIS were translated in Papiamento by two independent experts. The two translations were then re-translated into Dutch by two other independent experts. Defendants with both parents born in Bonaire who had been detained for at least 18 days by the Judicial Detention Centre of the Caribbean Netherlands (JICN) in Bonaire during the period 1 January 2013 until 1 July 2014 were examined with both tests.

RESULTS The Papiamento GIT 2 and BFIS tests were taken by 23 Bonairian defendants who had been detained in the JICN in Bonaire. The internal consistency and inter-item correlation of the tests were found to be satisfactory. The IQ of 95% of the participants was reproduced as a score between 79.2 and 96.8 points. In the BFIS the question about self-care was a particularly sensitive item. The use of drugs was associated with increased functional impairment.

CONCLUSION This study seems to be a promising first step towards the validation of the GIT 2 and the BFIS. Apparently, it has now become acceptable to use written Papiamento in assessment tools.

TIJDSCHRIFT VOOR PSYCHIATRIE 58(2016)11, 785-793

KEY WORDS functional impairment, intelligence, substance use, Papiamento, validation